

ગાયત્રી-ઇન્સાર.

નાટકના માયનો.

— અનુવાદ —

શ્રી નરહરિ પ્રામાદિક નાટક હું.

સ્વતંત્ર તથા પ્રખ્યાત કરનાર.

જમનાદાસ વસનદેવ હક્કર.

મેલેજર શ્રી ન. પ્ર. ના. હું.

અવધુતિ ૬ ઠી

કેત ૧૦૦૦.

આ પુસ્તક રજવાર નોંધાવી તેના સર્વ હક રચનાર

પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે માટે તેની રજા સિવાય

પ્રકાશને અન્યથા અન્યથા નહિ

સંવત ૧૯૭૮

સને ૧૯૨૨.

કિંમત રૂ. ૦-૨-૦

શ્રી ન્યુ પ્રાન્સીસ પ્રેસ—વીરમગામ.

2022

ખાહોદરેજંગ...ઇગનનો ખાદશાસ.
ગુલશાહ...મલેકપુરનો અગીર.
આફતાબ ખાહોદરાખ	}	દરિયાખારના બાગીચદાર ખખત્યારશાહના પુત્ર.
અર્ધખાન...	 સુલ્તાનનો અંગરક્ષક.
લીમણ મલકપુરનો હામમ	
ઘુશરોખાન મલેકપુરનો વડીલ	
ખાહોદરા... ઝેમક રૂપાર ભુતકાળનો ખખત્યારશાહ.	

મુક્તાના	મલે-પુરની શહેનશાહ્યાનું
ગુલશન	ગુલશાહની પોપંતી પુત્રી.
દિલગર	ગુલશાહની પુત્રી.
ખુશોદ	અનુભવી બુદ્ધી ગુલશાહની ખેન.
પરવીઝ	મુસ્તાનીની કનીઝ.
અમરૂખ	લીમજ હકીમની સ્ત્રી
હીરીન	ખુશોઆન વઝીરની સ્ત્રી.

તે શિવાય વજીર, જાલીમ, મરતાન, અર્દશીર, નામઝગો,
દરગાહીઓ, સીપરહીઓ વિગેરે વિગેરે.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કાપીરાશિદ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૭૧૭૭ વર્ગાક

પુસ્તકનું નામ ૩૧૫૫૧ ૭૭૨૧૧૬

વિષય ૬ - ૨ - ૪

“ મલેકપુરની શહેનશાહયાનું સુલ્તાનાએ એક બખ્તવારશાહ નામના પોતાના દરીઆનાર મહાલના બગીચામાં કુંવારા સમઠ તેનાથી પ્યાર બોડેલો, ને તે પ્યારને પરીણામે સુલ્તાનાને હમેલ રજા આદ બખ્તવારશાહ પરણેલો છે તથા બે પુત્રોનો આપ છે એ બખર પડે છે, ને પોતાના રાજ્યમાં એક પર બીજી ઓરત કરનારને સજા સજા નો કાયદો હોવાથી સુલ્તાના બલરાય છે ને પોતાની સુલ્તાની દેવો ખાતર બખ્તવારનો પ્યાર બહાર ન પાડતાં તેને બીજા ગુન્હામાં લાવી ઇરાનીશાહ બહાદુરજીની મદદ લઈ, તેને ઇરાન મોકલી જન્મ કેદ કરાવે છે, તેની પરણીત ઓરતને ઝેર આપી આફતાબ અને મહેતાબ નામના તેના પુત્રોને જંગલમાં મોકલી પોતે કાંઈ કામને બહાને પ્રદેશ જઈ એક ગુલશાર નામ ધારી પુત્રોને જન્મ આપી, તે બાળકોને એક અબ્બાણી ખુરશેદ નામની બાઈને રાખીને કરી પોતે મલેકપુર આવે છે જેને ગુલશાર સોંપાણી તે ખુરશેદ મલેકપુરના રહીશ, એક પૈસા પાત્ર બગીચા ગુલશાહની બેન હતી. પણ સુલ્તાનાથી આ વાત અગળ રહી. મોટા પેટની ખુરશેદ પણ આ બેદને સંભાળથી સાચવી રહી ને દિવસો શાન્તિમાં જવા લાગ્યા ત્યાર પછી લગભગ આઠ દસ વર્ષે જંગલમાં રખડતાં આફતાબ અને મહેતાબને સુલ્તાના લશ્કરી નોકરી આપે છે, પછી થોડે મહીને આફતાબનો પ્યાર ગુલશારથી અને મહેતાબનો પ્યાર ગુલશાહની પુત્રી દીલબરથી બેડાય છે. આ વાતથી અબ્બાણી સુલ્તાના એક વખત ગુલશાહની હવેલીમાં પધારે છે. અહીંથી આ નાટકની સફળતા આવે છે.”

(૪)

શ્રી

ગાયત્રી-દંડાક નાટકની પ્રવેશવાર હકીકત.

અંક ૧ હલો.

પ્રવેશ ૧ થો—અમીર ગુલામ શાહને જ્યાં સુતાના આમ ત્રણ સ્ત્રીઓ આવે છે તે ગુલામરને ઓળખી તેને પ્યાર બાદતામથી જોડાયો નાખી જીજ્ઞાસુ છે, તે તેમ ન બનવા દેવાની તકનીક કરે છે તે પોતાના સરદાર મર્ઝબાનથી ગુલામરને પરચાવવા ગુલામશાહને સમજાવે છે.

પ્રવેશ ૨ જો—શ્રીઓની ઉત્તર કરવા સુતાનાએ દેહલાગેલ આથ હક્કની બધીસ શ્રીઓને કાયદા મારફત બાગેલી, તેના ઉપરી બધીકારી પોતાના હકીમ લીમણને નીમેલો તે તથા મદદનાથ બધીકારી વકીલ પુશરોખાન ઉપરના કાયદાને કષ્ટ રીતે બમલમાં કુકેતો તેનો વિચાર કરે છે અહીં લીમણની શ્રી સમરખથી પુશરોખાનની બને પુશરોખાનની શ્રી શીરીનથી લીમણની યારી થાય છે.

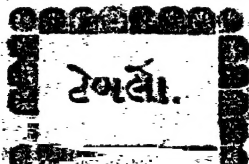
પ્રવેશ ૩ જો—સુતાના જેરબાજબી પ્યારને તોડી પાડવા આજ્ઞા તાબ તથા મહેતાબપર રાજમહોલના કુન્દાતું તદ્દોમત મુકા બનેને દેસપાર કરે છે તે તેની પાછળ દયાથી બનેને ચારી નાખવા મર્ઝબાન તથા પરવીઝને મોકલે છે.

પ્રવેશ ૪ થો—દિલ્લપર પાસે છેવટની મુલાકાતે આવેલો મહેતાબ મર્ઝબાનને ગુલામરપર જુલમ કરવો બદલાવે છે અને ત્યારબાદ

આદિતાબની પાછળ અલેકઝાન્ડર હોલી જાય છે. સુખતાનાના હરમાન કુળના મર્જ્યાન પણ તેની પાછળ જાય છે.

પ્રવેશ ૪ માં—મરદ પ્રમાણે જ ઓરતના હજી છે. એ વાક્યનો અર્થ હિપ્પોલિટના લીમણ તથા તેની સ્ત્રી સમજાવેલા વિવાહ દુશ્વરોપાન સમજાવેલી તરફથી કરે છે, લીમણ કંટાળી સમજાવેલા પિયર વળાવી, સીરીનીથી દિલ રીઝવવાના વિચાર કરે છે. ખુશરોપાન અને સમજાવેલા વચ્ચે પણ તેના જ ખાનગી ગોઠવણ થાય છે, અને હરેકના મનમાં લીમણ હાથમનું ધર સકેત સ્થાન નીમાય છે.

પ્રવેશ ૬ માં—મર્જ્યાને આગળ આવી આદિતાબને કાળા કિસામાં મિજબાન બતાવી બેઠી દાદરથી પછાડી મારી નાખવા કરેલી કુકિતને પરવીઝ નાશુદ કરે છે, એટલે જીવતો રહેલો કેદી આદિતાબ કાળા કિસામાં આક્રમણ કરે છે, ત્યાં ઉપરની જ રીત મર્જ્યાન મહેતાબને ફેસાવી લાવે છે, આદિતાબ તેને બચાવે છે. મર્જ્યાન ગોળાપાય છે પરવીઝ મચળી હં-સાફનો પગાલ તેને આપે છે.

અ ક યીએ.

અવેશ ૧ હો—દીલ્લખરનો જન્મદિવસ હેતુથી મોટી રાત સુધી જાનંદ કરી સૌ રાહબંધે. મયા બાદ દીલ્લખર અને ગુલશર દીલ્લખરે કંઈની પીડા કયે છે, ત્યા કાળા કીડાના દાદરથી ઇજા પામેલા મહેતાનનો સરેરા દીલ્લખરને અગાવા કીડાની ખારી વાટે નાખી છુટેલા આકૃતાળ્ય છુટેા આવી મળેછે, તેજ તંકે કીડા માં બંન બાઈને કેદ થયા બાપી મલેકપુર પાછો ફરેને મર્જબાન પાશુ પાગરને ઉપાગી જમાન કરાદથી છુપત. અવેશ ને અફાળને બાઈને અજમ અને બાકે બાય છે. આકૃતાળ્ય પકડા જમાની બીકે તેને પીરોત મરી દાલક મનો મદેશા લઈ સટકી બાપાં, પ્રયત્ન ચરેવા મર્જબાનને સુલક પેતાને ઘેર સારખાર માટે રાખેછે, ને સુલતાનાને ખર આપેકે એટલે સુલતાના પરવીઝ માગફતે મલખરને પાત ની લજુર મેલ લે છે મરવીઝ ગુલખરને પાછી સોપવી તે શરને ખુરશદ પસંથી તેડી બાય છે.

અવેશ ૨ ને—સુલતાના ગુલખરને અફતાળ્ય બુલી મર્જબાનથી ખ્યાર કરવા સમજાવેછે. ગુલખર નર્મી માનતી, એટલે કેદ કરેછે, પરવીઝ પોતે આપેલા વચની રાત કહે છે, પણ સુલતાના ગુલખરને છોડવા ના પાડે છે, તેથી તેમજ કાંઈક દયાવાન હોવાથી અને ખરી રીતે મર્જબાનને ચલતી હોવાથી ઉરકરાખ સુલતાનાને પાયમાલ કરવા અને ગુલખરને છોડાવવા પરવીઝ હોમત કરેછે.

અવેશ ૩ ને—હકીમ બહાર ગયો છે તે તકનો લાભ લઈ સમરખ ખુશરખાનને પાતાને ઘેર તેડી લાવી જાનંદ કરેછે, ત્યાં લીમજી હકીમ અવેશ, એટલે ખુશરખાન મલરખ પાછીના એક પીપમાં છુપાયછે, ને સમરખ ધરમાં જાયછે. લીમજી સમરખને પીપર ચંચેલી બજી શીરીને સ.થે લાવેલો; પણ સમરખ ધરમાં છે એ બજુના

સિદ્ધિનો પશ્ચિમી બીજ પીપમાં કુખાવી દે છે, તેમને સ્વરૂપ સેન્ય છે.

પ્રવેશ ૪ મો—સારવાર માટે ગુલશાદે ધરમાં રહેલા મજબાનનાં
દેવતામાંથી દીક્ષરને સુલતાનાની મહેર કાપવાનો એક પત્ર લાવ્યું
જાવેલ તેના મદદ વડે કળા કીશામાં ફરમાવેલા મહેતાબને લેવાયેલ
ફદલર રૂ. ૨૫૦ ની જેટ જવા તૈયાર થયે છે, ત્યાં રાજો થયેલે! મજબૂત
ખુન અવી ગદ્ગદાલુગું ખુન કરી દીક્ષરને દંતરી ઉપાડી જાય છે.

પ્રવેશ ૫ મો—ગરબીઝ સુલતાનાની મહેર નારી નેતી મદદ વડે
ફદલરને છેડાવી અને કળા કીશા તરફ નામ જાય છે પંડીથી ગુર્જર.
જર અને ગરબીઝના વાંધી જેડાલલા નુલ્તાનાને ખુરશીદ ફરમાવે છે
જેથી સુલતાના તેને પણ ફેદ કરી મારી નાખવામાં પેલી કરે છે.

પ્રવેશ ૬ મો—પીપમાંથી ગરબીઝ ની નાતા મારીન અને
ખુશનખાન છતાં ઘર્ષ જાય છે ન પગાર મેલો નાગી લીમ્મી તથા
સમરખતે જનકાની તજવજ મેલે છે એટલામાં સુલતાના
તેમને આવના શાગન તથા ખુશાન કરી ખુપાર્ક જાય છે પણ ખુપાર્કી
વેળા ખેતજા પીપ અને કપડા ભુલ્યા બદલાઈ જાય છે. લાંમર દર-
ખાનમાં જાય છે પણ પીપી સમ.ખ ખુશરાખાનને પીપમથી કદા
જતા ત્યાં શારીન દેખાય છે ને સમ.ખ મહારાય છે.

પ્રવેશ ૭ મો—કળા કીશા પાસે રહેતા મસ્તાન નામના બરવાડને
ત્યાં દત્તરેશા આફનામ સાથે દીક્ષાની બેઠ થાય છે અને કળા
કીશામાં જાય છે.

પ્રવેશ ૮ મો—પહેરગીરનું ખુન કરી લીમ્મી કીપને પોતાનો
પોશાક પહેરાવે ખુરશીદ એકવાંધી છ કીશાના કીશા તરફ જાય છે.
આ ખખર સુલતાનાને મત્રા પોતાના માતા બહેર મતાની બાંકે અખ-
સય છે, ને બીજી રીતે બચાવ કરવા ધરાવ જાય છે.

પ્રવચન ૬ માં - કાશ્ય યોગમાં સરદાર વાલ્મીકીને સમજાવેલું
ચક્રવાત મહેતામને ફારી હાં દેવાની ગોઠવણ કરે છે ત્યાં જ હવામ,
હિચ્ચર, પદ્મીજ, મુલગર ને પુરોદ આદી મહેતામને ઊભાં છે
ને મર્જાવાનો ફાંસીએ ચડાવે છે.

45 212

૧૯૫૪ ૧ ટ્રેઃ—સુસ્તાનાની સરહદનાં સત્રાગમની નથી જેમ મ
 મજી તમામને બાંધી પુરુષેદ ધરાનમાં આવી પુદાલેમ્ન નામના ફીરને
 ત્યાં મુકામ કરી રાતના બાદશાહ પાસે ફરીવદ કરના બદલે

પ્રવશ ર બો—ધરાનમાં બખસારશહને લેવા અપેક્ષી મુદ્દાના
ધરાની દરખાસ્તમાં જાય છે

અવેશ રહે—પરાનના શાહ બહાદુરજી પાસે પુરશોદ આવી
સુત્રતાનાની ફરિયાદ કરી છે, એટલામાં સુત્રતાના આવે છે તમામને
બંધ મળવાય છે, બાદશાહ પાસે બખત્યારશાહની માગણી કરતાં
તેનાથી ગમે છે એ સાંભળી વધારે હેરાન થાય છે. ને ફરિયાદ કરવા
આવેલી પુરશોદનું ખુન કરે છે આખરે ખુદહોસ્ત બખત્યારશાહ રૂંધે
બંદોર થાય છે. આદનામ અને સુલજર ખેતા વચ્ચે જેન ભાઈના
બંધ બાણી દુઃખી થાય છે સુતાના પરાનાં પ્રયત્ની પસતાય છે.

પ્રવેશ ૪ થી—શ્રી ૧ સમજાવવાને ખુસરો ખાન મળી લીધાને
ખાવે છે ને કંપડ નાક કાપવાને નમસ્કાર કરે છે.

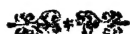
પ્રવેશ પ મિ—ખારમાં આશાલાંઝ ચમેલી મુલમર સુરી સુરી
મહા તજે છે આદનામ આ બનાવથી ઉત્કેષાર્થ આત્મચાત કર છે

પ્રવેશ : ડૉ. શાહ સમુદ્યા હુમેલી મુન્નાબા ડેર પી આસમાન કરશે

પ્રવેશ ૭ મા—મહેતાજીને મલેખપુરની શહેરવાહક સોંપાય છે,
ને તમામ કામમાં મદદગી—૪—સાહેબની રહેલ થાય છે.

शान्ति! शान्ति!! शान्ति!!!

ગાયત્રી—ઈ-સાર્
નાટકનાં ગાયત્રી.

ପୃଷ୍ଠା ୨୮

રથ ૧૦૦૦ ૮ ૧૦ જીવંત,
 ખાડ ના ૧૦ ૫ પિચાગી—૨૫૦
 માત નાત ગિય બેસે નિભાવી,
 આ ૧૦ ૧૦ ૨૦—૨૫૦
 પેજ મગ રી ૧૦ ૧૦ ૧૦ ૧૦,
 એજ સુખ ના ૧૦ ૨—૨૫૦
 પગ ૫ ૧૦ ૧૦ ૧૦ ૧૦;
 તે જગ ૧૦ ૧૦ ૧૦—૨૫૦
 વાય મગ ૧૦ ૧૦ ૧૦ ૧૦,
 એજી મગ ૧૦ ૧૦ ૧૦—૨૫૦

દીક્ષાગર—

૨
 રહેણું મરને જે કહેણું. તે પોતાને મરેવ
 પડે તે નો ના કાઢ કાઢને—રહેણું.
 જે જે જાણે તમ રહે રાચી તમામ,
 તે ખાનગી મળના મરિત જોઈને—રહેણું.
 ગય બાણી રંગાણી જે રહે રતે
 કેમ જાણે મરેણું જે રહે રતે—

નું સંભાર—

મારી બેલી આ બેલી ખુમારી આ રેની,
બોલાવે છે બે લો શાણી કાઢીને—મારી.
કિત બાળકનું જોયું એવું જગમાં નવ દામ,
માટે રહેવું પડનાં વણે મોહીને—મારી.

કંચનીઓ—

૩

મેં બાલી બોલીક સૈયાં દુઃખ દે ગયો,
સૈયાં દુઃખ દે ગયો, બનું કહું લે ગયાં—મે.
મલિયન કુંજમેં, પરિમત પુંજમેં,
આઈ અચાનક નહિ નિડર બયો—મે.
સખ અંગ જડરી બેની શીર પડરી,
અધરસેં અમરન અધરનકું કહયો—મે.
કુસલાયકે સમજાયકે અલેલાયકે હીલકા પડી,
અમ અમ સખી તોલું દેઉં કુચ કહી લે ગયો દુર્ધટ ગલી,
પીરતો વહીં તનકી રહી, સુલ સુલ કહું દેનેં અલી,
કુસીયાર કુઈ અમ્મ મેં અકેલી ડગર પઠિતાલી ચલી,
જરીતી નિહામ અમ્મ બહોળ મેલાલ સમ,
ચિતકો ચોકાર ગ્યાર કરસેં સરક ગયો,
કરસેં સરક અમ્મો, નાંકી કચ્છ કે મેયા—મે.

વીસબર—

૪

કરે કુલી કુલી કરે, અમલનો અમળ દેડ જે ધર,
અમે તે કુડાંકામ એકે, લાહે અમ્મ વાંરે નરે કે મગરે.
કહી ન ગયાં અમ, અલ્યાં કે અલ્યાં દુરદન મેમ,
સદા દિવસ ગણી કરમ, અપના, કેરે કાળી મેલ;

મરત થઈ કરે કાળથી જેલ દિશે નહિ જરી કરે-અમલ
અમલ કદ જે છરવી જાણે તેને આવે સ્થેર,
મકંટ મહિરા પાન કરે તો કરે કરમે કર,
કપર કરે કારમે કર, અંતો ખડું તરે-અમલ.

શીમળ -- મુશરો-

હરી જનરો હવે સિતારો દુનિયાનો યારો,
આશર મારફતના સમાન હજુનો ચોતો આશરો,
હુશિયારી હમાનદારી નારીની સારી કરનારો,
ને સાચાં લુખનો લલ્લાં નક્ષીમે દેખાયો કિનારો,
હવે કરો મીસીસની સેવા, તો ખાશો મીઠા મેવા,
ખાત પાનીયર જોરતની કહે તેને જુલ્યા મારો-હરી.
માન પાનના મિદાજમાં થકું હોય દુશિયાર,
રગી ઇજ્જત દોરત અને વ્યંહના જે હો ઇન્તેજાર,
તો માફ તોફ એ છપાને સજોના તલજાર,
ને જ્યાં દેખો ત્યાં જોરતના મએ કમાયરદાર,
તો ખુદા પાસ નહિ જરૂર એ સ્વતંત્ર સુદરી રણરો,
ને કરશે નરને નક્ષીખરંતા છરતો સારો-હરી.

સુહાના-

નામ આ પાવન શું જુસારી,
હાય તો તો પ્રલય થાય, કવવું તથા ગચ્ચાય,
જેળી ગજળ જગ જાણાય-નામ.
એક ખોડે અપો તોજ, થીજ ખવું ખુદાની ચોર,
એ નામના શ્રેય હોર, તોજી વરુ સદા દુકાસે-નામ.

આપતામ-મહેતામ—

૭

હે સલામ તુને અમ બે કદર જુલિમ છપર નર કર,
 મલામ સલામ-હે સલામ.
 હે અધિકાર મદ મુજળનું પાણી,
 અમન સમન નથી અંત મુખની નિરાની-હે સલામ.

મહેતામ—

લોક છકર શીત તોડ છપર રૂટ છોડ નગર અલિમની,
 હે વર મુદર જ્યાં નથી નોદર તું સમ ના દરમની.

આદેશ-મહે—

સુખી છુજી કદર આવતાં હવરાની-હે સલામ.

વિલખર—

૮

જ્યાં મું તને કપે નવ આજે આર મન જાગે
 સાગળમાં માડા સમાચાર દુઃખ દેણુ,
 દિવસ જાના, બાલાના પિયોળ યાવાના:
 જાગે મું દિલો રોવા ભરી ભરી નેણુ-આશું.
 તો જાવ મન ઝાળીમાં હે લાગી,
 મીઠા ના રહીયાળી એ બાંધી,
 રમદેવા કયો પાપીઓ વાયુ થયો દુઃખ દેણુ-આશું.

મહેતામ—

૯

હવું પાંજરે હેમને પલ્લુ જાણી દુઃખ રૂપ;
 ભરી પંખીડુ જામ છે, લેવા મુખ અનુપ.
 પલ્લુ તે મુખની વાટિકા પ્રેમલ આંદિ જાણામ,
 બાળી જન મુકા લલ્લા મલ્લુ ત્યાં રહું ન જાય.
 જતાં નરુ જા હાલતો દરી હસે મુખ આલ;
 તો દરશુ જુજ જાગે, નહીં તો મુજા લલાલ.

દિલખર—

૧૦

મુઝી ભરસો રાખી રાખી મિતારનો,
 બિચરો મન થાયો કરવા બેઠારે વધવા—સાચો.
 મુરખને હાથ વધારી, હીરાને કાચ વધારે
 પારખ્યા હોય ગીઠાં માનરે વધવા—સાચો.
 તુચીય કું વાટ બેતી પેરવા મુઝા મોતી,
 નિર્ભય થઈ વળવે અર્ધુ વનરે વધવા—સાચો.

મુલખર—

૧૧

રાહ ભુઝે ખેતી અફો બિચારી વારી વારી,
 પુછે પંખિને પ્રેમદા ક્યાં છે એ મારા નિહારી વારી વારી
 રાહ ભુઝે.
 ઝરે છે પોકારી પોકારી, પોકારીડે આવી દિવાસો એ તારી
 બીજા દિવાસા નકામા જણાતા ને છન્દગાની અટારી.
 ખ્યાર કરતાં પ્રથમ નો જણાય પ્રેમ પીડા આવી,
 ફરી તો તો હેય વિદેશ, સમજ હેત, દુઃખદ હેત,
 નીકડી બેત, આશક દહેરો કરમો મારી—રાહ ભુઝે.

લીમણ—

૧૨

બીબીની પુમારી સીંચાની પુમારી,
 કરી દાંએ ભારી કપતાં દે મારી,
 આતે વહી સારી, કપદાની મારી—બીબી.
 મહેયી મારી, કમરથી મારી,
 સોનાની કડારી કપની બેતારી,

(૧૪)

મેઠું મોટું શુભ, બીબી બાપ-બુટીપૂલ;
આરે મોટાં મોટાં કુલ, કહું કરે નાં કહુલ,
કરે લાગે ખારી અતો તામેહારી,
જમાના છે તારી, શુરી બસિહારી—બીબી:

આકાશ—

૧૩

ન્યાય તુજ દરબાર નથી શું, સાચ ભુક તણે: ખુદા,
ને કરે દરમાન તારો, શુદ્ધી કુર્ચ કામરે,
તે અનીર તમામરે સાફ દિલ શીર આપદા—ન્યાય
રહેમના દરિયાવ અમપર, કર નજરને આપરે,
તુ અલ્લ હન્સાફરે નેહીનો કર જય સદા—ન્યાય

અંક બીજો.

દિલબર—

૧૪

બળે હૈયાનું હીર કરે નયનોમાં તીર, શું કરે મેનાં કપાત.
રડી પોપૂટળ નાજ દિવસ રાતડી,
પડી પાંજરે રીખાવ નાં તું જાતડી,
નેને બાપુડી ન જાય ફાટી જાતડી,
થતે અમતો હું કરીશ કોથી વાતડી—બળે:

સાબી

હુખ પછી શુભ મણુ આનંદે, વેળા સર્વે સયોમ,
તું જેવાં મણુ ભોગને, જગમાં રાખી રોમ.
જો જરી કંઈસ તો કપાશે તુજ પાંખ
ગાઈ બેન જાણિતાની રાખી બેસ લીખ:
આવશે હૈદી મનેલ મણુમિ પ્યારે પ્રીત—બળે:

હિલખર—

૧૫

કુલી દાહી એને જુવાની ન ગણ્ય,
 દિવાની છે એ તો કરે મોટી હાણ,
 કમળ ખીસે, પણ ન કીસે, કમર તો શું દહાણ—કુલીને

મુલખર—

સમજી હવે મમ ડાહી હિલખર સર્વ તારી વાત,
 એ જુવાની છે બયલરી જેમ ચંદ્રમા વિજય રાત,
 કપવન રૂઝાં જોખન વિશે રમનાર જે નહીં પાસ,
 ક્યાંએ ખાલી તારે તપે કરમાઈ તજશે વાસ,
 જુવાની નામની એ તે સા કમની, જોયું ને રોકું,
 ક્યાં મનકુ પોયુ, છે મુંગાવું રવોન

હિલખર—એ નહીં જુવાની ગણ્ય પ્રાણ હાણ—કુલી

હિલખર—

૧૬

શાઈ તથી કિરમતથી મોટું સાઈ નહાઈ કરવાને,
 જેલ ખોલી ખટપટના કરતા અંત મુરખજા મરવાને,
 મુકતે પકડી પ્રીતે પાગલા, અદિયતિ મન મુદ ભરવાને,
 કપોતને સહુ કંકર મારે, જાપમુકતે ફગરવાને,
 હવે નીચ કરનાર ભાવી તો શું કરવી પર પરવાને—કાં

મુલતાના—

૧૭

જેમથી હોમ નોહ ચાશે, ધરે સાને ત્યાંજ
 રહેમ દિલ માટે—પ્રેમથી
 ફગરવા કરની ન... રી... રી જેરી,

(૧૬)

નાંદે તો યસે, સુખ ધુમ તારું—પ્રેમથી૦
 છુપો છે આ દામલે, દે...આ...કું કા...ને,
 સુરખ બનું, નથી એ સનારું—પ્રેમથી૦

પરવીઝ—

૧૮

જનમાં લુહી કરું મુખ સ્વામ લખ કરું.
 એથી અધીક છે ભણું એ એર પી મરું.
 શ્યાદ બીકે હું ધરું હવે સુઝવું કરું.
 દના દના એ ભાવના ભરું,
 રવે રવે ખરું રિત વરતું ધરું,
 કાળી નામણી બની પુટે મદા સરું.
 જર જોરને કરું, દિલ ખુલ દરી કરું
 દના, દના, સુખ માવનું કરું.

લીમણ—

૧૯

ચાલ જોરી મુખારાની સંગી નિત નવરંગી
 છુટી બેઠાલીની ચાલ—

ચાલ૦

સમરૂખ—જોડકાં ખારા, રહે ન ન્યારાં, સાચા મુખારાયાં;

લીમણ—વાહ વાહ વાહ—

ચાલ૦

લિલપતું વરતાં જ્યાં ત્યાં કરતાં લગણ્યાં;
 નીકી વાલ કરતાં, બીજે જગે કરતાં બહુ કાલાં.
 દેવો, સારો, ધારો, ધારો,
 પુરાનું પોલકાં ક્યારનાં, લો આલી—

ચાલ૦

દી...

૨૦

તે મમ ડાહી પમિ લાવળે વેગે વિનવિ,
 રહે ખીજે પાવળું જિલ લીજે ધીનવિ—

ચાલ૦

(૧૭)

વસયે લીલો મારા ચિત્તિાં ચોર;

ખાંધી મને મને પ્રિયને દેર;

તારી હુમિયારી જારીથી મોહનને મનથી-હૃતિ.

મુક્તમર—

૨૧

ફળ લે લાગી રત્નમિતા નામની,

રી ખુમરી દરક રસના જનમની;

વિલ હો છે આ જનને લેતીને,

આરે તે દિલપર સીતમ મુજર:

તે પરવા કું ખની— ૩૬૦

મારું મુલ મુલ રહે મુખારક ખસ સુધ;

કર કંતલ આ દિલ, અગર બિસમિત;

હું કું એ કામની— ૩૬૦

પરવીજ—

૨૨

પ્રિય સખી આવ નિજ યજ્ઞને કહીએ,

નિમ વિષ જે લીતી દિવાસો એક ખીખથી લકઝો;

નેકાથી આક્તાં જે સરપર વિપત તે સહીયે-પ્રિય.

મુજ—

જાર કરી ઉપકારી દરી હો પ્રેમ ભરી અગિહારી,

મુજર મુખકર મોહન મેંદર માર્ગની છું દાતા.

જયર આ એતી અમર કરોરી થઈ.

પર—

વડા સારું જોણું નમારું અવિવેક,

મુજને સાલ મુપ કર.

મુજ—

હું જાણું જાણું જાણું—

પ્રિય.

મુજર—

૨૩

જે સમજાયો તેવાક સારી, કર કંઈક મુકમ કમાણી

(૧૮)

બાંધી મુઠીએ આવી ગય છે હાથ પસારી પ્રાણી,
આ સહ બહુ સાચા સંગી પાપ પુન્યને જાણી;
કર કાંઈક સુકર્મ કરમણી— હવે
શું મલકાતી રાંક રાખી નિપજેલું મુખ મણી,
હિંદુણમાં જો જો મુખ દુઃખ છે જેવું હીમવું પાણી;
કર કાંઈક સુકર્મ કરમણી— હવે
તને તવ એક જિવન એરાસી ફર કાળની માણી,
સમય જવાના ને રવી જાસે આરી નકારી કલાણી;
કર કાંઈક સુકર્મ કરમણી— હવે

મુદતાના—

૨૪

ખસ કર ખદકર નાર નાં તમા મુને લગાર;
હરકત હરવા મુજ કે અક્ષત અમલ છે અપર—અમલ
દઉં ધન્ય મેં જુગ મ મજબર કરી સરગેરી;
ચહુ દિતે આરમ જકડી તેમ કર જહુર—અમલ

દિલબર—

૨૫

આ હક વીચાળા ખાએ આશા નિરાશા જુલે
જરી કરમણી ફરી ફર પુને—આ હક
ધડીમાં ચણુ આકાશએ.....
પડી ધડીમાં જુપર કુસે—આશા
હું તારથી હારારે એ.....
શીઠ જાણી મુને નવ જુલે—આશા

અફતાબ—

૨૬

કુદરતની મુખમય રીતિ એવી કુદરતની
અસતથી અક્ષય સમીપ રહે સતતી;
તમા તેને ન જાણી—

ફરિશી

કદી કળશે આર ડી: સતત નથીજ ટકતી આં કદી
મલીન સુવન બલીનું બદન
નિરખી, છટકી: નેકીનાં ધરની
ચત્રી વતની...સુખનય ગિતિ એવી કુદરનની.

શુદ્ધતા—

૨૭

શીવ દેવે અટક અટક: પકડી પારી પટક પટક.
એલી કેશ અટક અટક: કરને શાન અટક અટક—શીવ
શુ મુજને જાદુખખત બતાવે: દરશ સવામન તુજને જવા:
કેક કયાં છે કાવા દવા, તે શું માગે મણે છે જવા
પણ સત્તા મારી સમજાવીશ પકડી પીંખી પદમાં લાવીશ,
હાડ યામ હોશિ કરવીશ, એ રહશે હું હાડ દસાવાંશ
આરે હરીશ કેર હરીશ જરી ન હોશ સુખથી ફરીશ;
હાડ બહાર હવે હુસિયાર થઈ કાં હિમરો હર.
સારે બનીને હાથર બનમે બહુ બહુ બેજાર:
આલ પુઠે સટક સટક: લે.હી પીવા ઘડક ઘટક—શીવ

અંક ત્રીજો.

સમાપ્ત—

૨૮

લેજો તારાં બચાવી બાળકને,
રાજ પાટ ધન ધામ નામ તુજ અમો રાંઠની પાસે;
પ્રેમ પેખ તો તુમ પિતા તો આશક બીજો ન જાશે—બા.
હશે હરામી તે બદનામી થવા જ્યાં આં પાસે
જામે માત્ર બાળખીએ તુજને પાળજો પ્રીતિથી પાસે—બા.

શુદ્ધતા—

૨૯

અહા અહા અહા દેખુ સામે સુખમાં,
આલી પુલાલી ન મલી કચેડીમાં જતી;

(૨૦)

દસા કુળે સીત માવી મુળી કાલી પ્રદમાલી-અહા.
હવ આ ગાલની સાલી શરાવન પાલ;
હરીને પ્યાર હોઠમાં પીરાને ક્રેમે જાલ;
હારે જન મન નયન તાજકકા-અહા.

મુસ્તાના—

૩૦

અતિ લિપ્તાતનો લિપાય હવ કેમ કરે,
જાણતો આંધકાર હાર હાર લાય હરે-અતિ.
સિતારો દિવસનો ફરી અરે શું સાંજ પડી,
ફરે છે દુરમનો વડેનાં યુદ્ધ ક્યાં વિચરે-અતિ.
જાણાય જી દગી આ વન દતો જે જાગે ફરી,
બચાવ એ ગદીમ ફક્ત તારી આશ મરે-અતિ.

તાસ્તાને દિલ ખરી

પરસો—

૩૧

બાબાવર મુલક મશહુર કરીને તર્કદારી દુર,
કહું તે બચાન પર દઈ પ્યાન, આપો ન્યાય લક સુનાન

* * * *
નાનું ગામ દરિયા બાર, હાં અખલ્યાર તુઝીરદાર,
સુસ્તાના તણો સુરદર. ખરની તાર પરી અવતાર;
એ બેટા તણો એ બાપ, આવી મલકપુરમાં બાપ,
સુસ્તાના તણો સુરદાર, સારો બાપુર થયો બાપુ ખવા

x x x x
આરત પરભુપ્રાતો એક છે અમ કમલો બુડ નેક,
તેથી બની કુંવારો બાપ, પોગમને ઠગી છે થ.પ.

ભોજી ઓરતની શાત, ઇચ્છે ચેતાં વધી મધ વાત,
એલે રોજ મુશીના એલ; અમઠ્યાં અંત જાણી હમેસ;

૭ * ૭ * ૭ *

ભીંએ લાંઘા બહાણ, બહેર સમની કરી હામ,
મુઠાએ પુરૂષ પરજોસ, જયલું હળું બહુ મુશ્કેલ;

* * * *

દેશાળાર પહોંચી શાત, આવી બાળ એ લાઇ માત;
બાનું સહેનસાક દરબાર, આખા બેઠિને રીટકાર;
સૂતાળા લાઇ બેબાર, હીકમત કરી સૂત હબાર;
કારતે કરી બધીવાન, મુકેએ આપ પાસા ખરાંન;

* * * *

વારની નાર અતિશય રાંક, તેપર મુકી ખોટા વાંક,
હાને ઝેર લીધે જનન, બાળક મોકલ્યા વેરાન;
એતો શાત અટકી ત્યાં, પશુ થો મળીના ઉપાય;
કિવસો જેમ વધતા જાય, રંગત અમની બદલાય,
કરવા એ ઉપાધી દુર, ખાનગી સ્વારી લાઇ બહાદુર,
આવી રહેલગા પરમામ, બદલ્યાં વેપ સ્થિતિને નામ;
જઇ નોખાર મામની માંલ, હિતરી મોખી એક સરાય,
જેથી બેઠ ક્યાંમ ન જાય, પશુ પાણું પહોંચું શાય;

x * x * x *

કું કંઈ કામ મળવી મામ, વળતાં કયોં ત્યાંજ મુકામ,
જાણી જળ કરી આ શાત, ત્યાંથી ચર્ચગર્ચ મધરાત;
અનિ બાળકી તે જર, સખી ચર્ચ દાટવા તમાર,
નિર્દય તેવ આખર માંડ, હેને કુચી રહી આ શાય;

શોધી કાઢી પ્રદેશી જન, તેને સોં જાણ કરજાન,દ,
 બેગમનું થયું ફરમાન. આવી દારી મુજ મહાન;
 પુછ્યો મારો સહુ મહેવાલ, મેં પણ જનાવી કરી તાલ,
 લાગ્યો તે પેછી બેગમ પાસ, બોલી નાખી તે નિશ્વાસ;
 તારૂં માનીતું બુલબુલ, જેના પર બધું છે હુકમ,
 તેને સોંપુ છું નિશ્ચ મુજ, સાચી માત આજો કલ્પ,
 તે પછી આલી અફઘાર, બોલી જાઓ મમ મુજબદ,
 લોકોટ બાંધી દેડ અમુલ્ય, સોંપું મને પુત્રી કુલ,
 સ્વારી થઈ સમારે દેશ, પોતે બહાવારિશિલિ દેવ,
 ધરીને ક્યું પાવન નામ, વહે દેતા કહી સહુ ગમ;
 હું પણ પહોંચી મારે ઘેર મુલતે રાખી છાની પેર,
 પોપિ આજઘી સરકાર, થઈ મુજમુરતીનો લગાર;

+ + + +
 વચમાં રહ્યું એક જમાન, બે બખત્યારનાં સંતાન,
 દુઃખ સહી થયા વન દુરીવાર, પહોંચ્યાં મહેલ દરબાર;
 આખી તેને તજીની રીસ, લગકરી તોફરી બધીસ,
 સારથી આવતા મમ ઘેર, જગાંધી થયો આ કેર;

x x x x
 દીવખર લાગીશ સફમાર, થઈ મહેતાખની દીવદાર,
 મોટા આફતાખથી ખર, કમલ લાગી મમ મુજબદ;
 બેગમને થઈ આ બાણ, તેની થઈ હલ પાપાણ,
 કરીયાં તે પછી જે જે કામ છે આજો લખેલ તમામ;
 તે જાંચી વિચારી કાંક, મમ છૂડે બચાવો રાંક,
 ભુકી હરે તો સ્થો જાન, આપો ન્યાય કહક મુજતાન.

ખુશરોખાન—

૩૨

હઈ ખારીને ચારીની આવી નિશાની રિઝીવે,
જરીકે ભંડળે તક ન ચુકળે,

લીમણ— હું હું હું હું હું... ૬૪૦

ખુશરો— દટાર રહેજો પડીને રહેલો વાલસ વસમોર દેજો;

લીમણ— હું હું હું હું હું... ૬૪૦

ખુશરો— બસ હવે તો આવો, કમો આવો,
પુરો આવો, કરીને મહાલો, ખાવોને ખાવો;
વાહ, વાહ, વાહ... ૬૪૦

વમામ—

૩૩

શીખામણ લીધી બહુ સારી,
બહીલો તણી મલીને જણી;
હે તિર...કા...રી...શીખામણ
તણએ ફરશે મુરખા દરને,
ગહારથી સારા, આ સુધારા, ને...પા...રી...તોખા
બંધારણ હે કુદરતનું હે તે નહિ ફરે,
તેનો ખરો લાજ આશરો,
ધરને પરને હયો હ...ગા...રી...શીખામણ

આફતાબ—

૩૪

તાઈ પરવાના શમાં બુઝાતાં મું ચારો,
કોને આધાર જીવશે;
આશંકા મારી ફરીવાદને, સાંભળો કોઈ આપો દાદને,
બુઝો ખાંડ હાથ, ખેંચી સાર નય મું;
બુલમી એ રણે મને ઓઢે મુખે ભર્યો,

(૨૪)

આ મુખિએ પલ્લુ કું હશે,

કહો એને બહાવી ન્યા.....

પરવાનાં

અહેતાબ—

૩૫

નિદેય એ ભાવિ અધીત કું ફાળી,

ચેતાને શાને રડાવે છે;

પ્રિય ભાઈની સગાઈને કસાઈ સાને,

હાથથી પડાવે છે... .. નિદેય.

ચરીખી જન્મથી આપી છે તે વ્યથે રાખી,

પિતાને માત તણી જોઈ પલ્લુ અસહ્ય સાંખી,

જનાં જણાય અને લોભી તું મલું ચાખી.

ભરી જન્મમાં નિમકે દસતું તમામ દુઃખ નાખી:

કર અહેતાબ, લે આ જન્મ, શીઠ રખાવે છે... નિદેય.

સુદરના—

૩૬

છુટે મજબી શુનાહ વિચારી કંપારી,

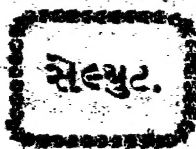
મેં મમ હાથથી હણી પુલવાળી,

કુહાડી કેરની ધારિ... .. જડે.

કયાંય ન ફાળી, વ્યર્થ રીખાની, રોકી દય કુમારી:

પાપ અમાપ એ તાપની બહી,

અજ્ઞ મળજે ભારી પ્રથમમેં શીઠ વિચારી, કરી ન્યારી; હુ.

શીખાણની સીઝનમાં
બદામ પાક.
સાક્કમ પાક,
અડદ પાક
પીસતા પાક,
તેવાર રહે છે.

કેરીની સીઝનમાં
હમારે ત્યાં આંબ-
લાનો કેરીનો મર
વ્યો અને કેરીની
અટલી કે જે બાર
માસ સુધી બગ-
ડતી નથી.

મેલાવડાઓમાં—
નાય પારટીઓમાં
અને
તમારે પોતાને ત્યાં
ખાવા માટે મેલાવડા
ખરીદો ત્યારે આ
નામ
સ્પેશિયલ
રાત રાખો.

શી રસ્તો સ્વીર માં.

તમારો
સેવામાં અ-
મારો દુકાન
હાજર છે.
કે-જોરડી બજાર
હમારી મોકાઇને માટે
જુનાગઢ, રાજકોટ,
વડવાણ શહેર, પાલનપુર,
વિરમગામ વિગેરે શહેરો-
માંથી માન. ચાંદ અને
સરટીશીકેટ મેળવ્યાં છે.

ગાહકનો સંતોષ
એજ અમારો
સુકારેખ છે.

પ્રોપ્રાયટર—
સુનીલાલ અંબારાસ
મુરતી
જોરડી બજાર-વિરમગામ.

અમારા ગ્રહસ્થ
માવાનો મેમુર કે
જે ખાવાથી મગજ
શાન્ત રહે છે

જાહેર ખર્ચ.

નીચે સખેલા નાટકોના ઓપેરા શ્રી નરહરિ
માસાહિત નાટક કંપનીનો વ્યાં મુકામ હોય ત્યાંથી
એને ખરીદીતા છુટસેલ્લો પાસેથી મળી શકશે.

નામ.	કીમત.
નવમ સત્યમત ... (ઝોટુ નાટક) ૧-૦-૦
સાકર ઓપેરા ૨-૨-૦
પ્રેમ મુગ્ધા ૦-૨-૦
કૃષ્ણ ભરિજ ૦-૨-૦
મતિ માલગી ૨-૨-૦
સખેવાન-સાવિત્રી ૨-૨-૦
આગળ અગ્ર ૦-૨-૦
મયમી હં-સાઈ ૦-૧
વિલાસની ૦-૧
મયુરવંશ ૦-૧
સુલયરમ ૦-૧
હુલસીલસ ૦-૧
નિષવેલી ૦-૧
સોનેરીયેશ ૦-૧

જમનાદાસ વસનજી ઠક્કર.

મેનેજર શ્રી નરહરિ માસાહિત નાટક કંપ.

